

CROTALUS DURISSUS VEGRANDIS **IN GEVANGENSCHAP**

Door: André Weima, Dr. v.d. Veldestraat 34, 7902 KD Hoogeveen.

Inhoud: Kenmerken - Verspreiding en Biotoop - Verzorging - Paring en Dracht - Opkweken van de jongen - Discussie - Toekomst - Literatuur.

* * *

KENMERKEN

Wat lichaamsbouw betreft, lijkt *Crotalus durissus vegrandis* erg veel op de andere leden van de durissusgroep, echter, met dit verschil dat *Crotalus durissus vegrandis* kleiner blijft. Volgens Klauber is de maximale lengte 68,4 cm. Mijn mannelijk dier echter is inmiddels bijna 1 meter lang, op zijn driejarige leeftijd.

Crotalus durissus vegrandis bezit een langwerpige-ovale kop welke duidelijk van de slanke hals is afgezet. De romp is krachtig en in doorsnede driehoekig. De gekielde schubben omgeven het lichaam in 25-29 rijen. De grondkleur varieert tussen olijfgroen en geelbruin. Het lichaam is bedekt met lichte spikkels, waarin vaag het typische durissus-patroon te herkennen valt. De staart is asgrauw met een vage bandering. Tussen de individuen komen verschillende kleurschakeringen voor. Er zijn dieren met een vaal beige kleur en dieren met een sterk contrasterend donkerbruin-wit kleurenpatroon.

Het gif van *Crotalus durissus vegrandis* bezit sterke haemorrhagische en neurotoxische elementen. Tevens verstoort het de nierfuncties. Per keer wordt er gemiddeld 7 mg gif ingespoten (minimaal 5 en maximaal 20 mg - Lancini & Kornacker, 1989). Grote voorzichtigheid bij de verzorging van deze slang is dan ook geboden. Vorig jaar werd een Franse slangenliefhebber door onoplettendheid tijdens de voeding in zijn hand gebeten, door een diertje van zo'n 40 cm. Afgezien van zijn kritieke toestand in de eerste weken na dit ongeval, had hij een half jaar hierna nog een verstoorde nierfunctie.

Overigens zijn er uit de natuur bijna geen beet ongevallen bekend. Dit komt waarschijnlijk, omdat deze soort in de natuur erg zeldzaam is geworden en geen agressief karakter heeft. Bij benadering of verstoring zal het dier slechts door te ratelen zijn aanwezigheid kenbaar proberen te maken.

VERSPREIDING EN BIOTOOP

Crotalus durissus vegrandis komt voor in het noordoosten van Venezuela en heeft geïsoleerde populaties in de savannes van zuidelijk Anzoategui en Monagas (Maturin Savane) en in de Guiana hooglanden van het uiterste zuidoosten van de staat Bolivar (Campbell & Lamar, 1989). Deze soort geeft de voorkeur aan droge tot zeer droge open savannes, dikwijls ook aan de randgebieden van regenwouden. Het verspreidingsgebied van *Crotalus durissus vegrandis* kent twee regentijden; de kleine regentijd van december tot februari en de grote regentijd van april tot augustus.

Naast *Crotalus durissus vegrandis* komt er nog een ratelslang voor in Venezuela nl. *Crotalus durissus cumanensis*. Deze ondersoort wordt echter veel groter dan de *Crotalus durissus vegrandis*.

Foto 1: *Crotalus durissus vegrandis*, volwassen man, adult male.
Foto A. Weima.

Foto 2: *Crotalus durissus vegrandis*, in copula. Foto A. Weima.

Jongen van deze soort, die ik verzorgde, groeiden in één jaar van ongeveer 20 cm tot bijna een meter lengte!

VERZORGING

Mijn ouderdieren zijn op 15 augustus 1988 geboren en vanaf het moment dat ik ze in mijn bezit heb, zijn ze afzonderlijk gehuisvest. Misschien is dit niet noodzakelijk, maar omdat de dieren, vooral toen ze nog klein waren moeilijk aten, heb ik ze apart gehouden. Echter, zodra beide dieren gewend waren, namen ze probleemloos elke tien dagen een muis als voedseldier aan. Hierna was het verdere opkweken tot volwassenheid probleemloos.

Crotalus durissus vegrandis geeft de voorkeur aan een vrij stabiele hoge temperatuur tussen de 25 en 30°C. Ook 's nachts hoeft de temperatuur niet veel te dalen. De dieren vinden het niet prettig om besproeid te worden. De vervellingsprocedure is vrij lang. In de laatste week voor de vervelling bespree ik 's avonds af en toe het terrarium met lauw-warm water, echter nooit op de dieren zelf!

Crotalus durissus vegrandis is een rustige ratelslang die het liefst de hele dag opgerold onder een schuilplaats ligt. Bij verstoring zal deze slang niet gauw defensief gedrag vertonen. Wanneer zij aangeraakt wordt, rolt zij zich strak op (zie de afbeelding van het volwassen vrouwtje). Alleen bij grove verstoring gebruikt zij haar ratel. 's Avond kruipt zij door het terrarium op zoek naar voedsel of om te drinken uit de waterbak.

Hoewel de dieren ogenschijnlijk onverstoort opgerold liggen, dient men bij het werken in het terrarium altijd voldoende lange instrumenten te gebruiken. Soms worden de dieren door de bewegingen geactiveerd en vertonen een bliksemsnelle bijtreflex. Het met blote handen werken in het verblijf van ratelslangen is natuurlijk sowieso onverantwoord, omdat deze dieren ook de warmte-uitstraling kunnen voelen. Dit lijkt misschien een overbodige waarschuwing, maar er zijn nog steeds mensen die dit wel doen.

PARING EN DRACHT

In het begin van de herfst van 1990 werd het terrarium van het mannetje elke avond besproeid met lauw water, om de regentijd in het land van herkomst te imiteren. Al na enkele dagen begon het dier onrustig door z'n verblijf te kruipen. Na een week plaatste ik het vrouwtje bij hem. Het mannetje betongelde het vrouwtje intensief, maar zij was nog niet erg van zijn toenadering gediend. Na een paar dagen heb ik het vrouwtje weer bij het mannetje weggehaald.

In de volgende weken besproeide ik weer regelmatig 's avonds het terrarium van het mannetje en al die tijd bleef het dier onrustig op zoek naar een vrouwtje. Na een maand plaatste ik het vrouwtje weer bij het mannetje. Op 10 okt. 1990 trof ik de dieren in copula aan om 16.30 uur. Deze paring duurde zeker tot 0.30 uur 's nachts. De volgende dag heb ik het vrouwtje weer bij het mannetje weggehaald. De weken hierna bleef het mannetje nog steeds onrustig door het terrarium kruipen. Al die tijd weigerde hij voedsel aan te nemen. Na een paar weken heb ik het vrouwtje nogmaals bij het mannetje gezet. Ze was nu echter niet meer tot paren bereid, en werd al na een dag weer apart gezet.

Gedurende de dracht vertoonde het vrouwtje een aanzienlijk grotere eetlust, echter nu verteerde ze alleen nog kleine muizen (springers). Grotere prooidieren braakte ze naar een paar dagen weer uit. Tweemaal heb ik het (doodgebeten) prooidier ingespoten met een AD 3 vitamine oplossing. Tijdens de hele dracht lag ze op de warmste plaats in het terrarium. Ook hier lag de temperatuur tussen de 25 en 30°C.

In de tweede helft van de dracht was goed te zien dat ze in omvang toenam; eerst in het midden van het lichaam, later ook tot aan de cloaca. Tot een maand voor de geboorte at het dier nog regelmatig een muis. In de laatste weken voor de geboorte lag het vrouwtje niet meer opgerold met de kop op haar lichaam rustend, zoals ze normaal wel doet, maar languit met vooral het achterlichaam gestrekt.

Op 5 juli 1991 trof ik rond 12.00 uur het vrouwtje barend aan. Met golvende bewegingen perste ze de jongen met tussenpozen van ongeveer een half uur naar buiten. In totaal werden er tien kerngezonde jongen geboren. Enkele moesten geholpen worden, zich te bevrijden uit hun eivlies, dat misschien door het klimaat in het terrarium vrij snel was ingedroogd.

OPKWEKEN VAN DE JONGEN

De diertjes hadden een gemiddeld gewicht van 14 gram. Qua tekening lijken pasgeboren *Crotalus durissus vegrandis* erg op de ouders. Het lichaam is echter veel slanker en de kop in verhouding groot. Alle jongen werden vlak na de geboorte uit het terrarium gehaald en in aparte bakjes ondergebracht. Deze bakjes stonden voor de helft op een verwarmingsplaat van 20 Watt. Hierdoor hadden de slangetjes de mogelijkheid om zich op te warmen. In de andere helft stond een waferbakje. Omdat hieronder geen verwarming zat, bleef de lucht in het bakje relatief droog.

Om ze te helpen bij hun eerste vervelling legde ik ze op vochtig substraat, met hierop een stukje schors of een steen waarlangs ze de huid konden losschuren. De huid van deze jonge diertjes is erg stug en men moet er goed op letten dat er vooral op de kop geen huidresten achterblijven, omdat de ogen hierdoor blijvend letsel kunnen oplopen.

In de week nadat alle diertjes verveld waren, bood ik ze 's avonds een muis (kruipertje) aan. Enkele exemplaren beten onmiddellijk toe, terwijl andere pas na enkele weken begonnen te eten. De jongen die moeilijk begonnen te eten heb ik niet geforceerd de prooi aangeboden. Ik heb om de paar dagen, 's avonds (als het donker was) een muisje in het slangenverblijf gelegd en de volgende morgen gecontroleerd.

DISCUSSIE

Het is mij opgevallen, dat het gif van jonge *Crotalus durissus vegrandis* duidelijk sneller een muis doodt dan dat van de volwassen dieren. Ook bij *Crotalus durissus cumanensis* heb ik dit geconstateerd. Misschien is het zo, dat hierdoor de prooi sneller verteert en daardoor een snellere groei mogelijk gemaakt wordt. Of de samenstelling van het gif van jonge dieren ook anders is dan dat van volwassen slangen is mij echter niet bekend.

Crotalus durissus vegrandis is in de natuur erg zeldzaam. Het lijkt mij van groot belang om deze soort voor uitsterven te behoeden en daarom in gevangenschap een aantal gezonde kweekgroepen in leven te houden. Echter, het gaat hier om een zeer giftige soort, waarvoor geen specifiek serum bestaat. Door Laboratorios Behrens in Caracas, Venezuela wordt een monovalent *Crotalus durissus*-serum gemaakt. Het is mij niet bekend, of dit ook bij beten van *Crotalus durissus vegrandis* werkzaam is.

TOEKOMST

Inmiddels zijn alle jonge dieren naar andere serieuze liefhebbers gegaan. Ik heb een tweede niet verwant vrouwelijk exemplaar kunnen kopen, waarmee het mannetje inmiddels gepaard

Foto 3: *Crotalus duissus vegrandis*, volwassen vrouw, adult female.
Foto A. Weima.

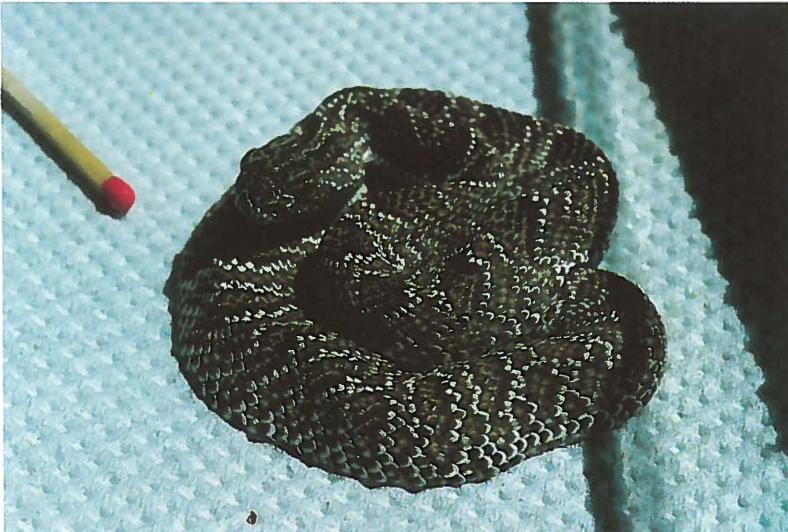

Foto 4: *Crotalus durissus vegrandis*, jong, enkele dagen oud, young,
several days old. Foto A. Weima.

heeft. Ook het vrouwtje dat in 1991 jongen heeft gekregen, heeft in oktober weer gepaard. Over het verloop hiervan zal ik in een volgend artikel berichten.

LITERATUUR

Campbell, J.A., Lamar W.W. 1989. The Venomous Reptiles of Latin America. pag. 339 - 346

Lancini, R.A., Kornacker, P.M. 1989. Die Schlangen von Venezuela. pag. 290-313